

Török imám Pennsylvaniából

VISSZHANG - LX. évfolyam, 29. szám, 2016. július 22.

Jó néhány évvel ezelőtt Orhan Pamuk felolvasóestjén, Berkeley-ben ismerkedtem meg török származású amerikai barátaimmal. Tőlük hallottam először Gülenről. A minap izgatottan hívtak, hogy katonai puccs kezdődött szülőhazájukban. Erdogan nem kedvelik, de egy katonai diktatúra még nála is rettenetesebb lenne – magyarázták.

Éppen magyarországi nyaralásunkból érkeztünk vissza, holtfáradt voltam, és mire másnap reggel felébredtem, a puccs már véget is ért. A tévében bementék, hogy Tayyip Erdogan török elnök nemcsak megtartotta a hatalmát, de villámgyorsan megtalálta a puccs kirobbantóját is, aki nem más, mint az Egyesült Államokban élő 75 éves török imám – Fethullah Gülen. Erdogan azonnali kiadatását követelte. Lehetséges lenne, hogy a Pennsylvania állam egyik eldugott településén, Saylorsburgban élő beteg vallási vezető állna a török puccs mögött?

Az amerikaiak többsége, köztük én is, hitetlenkedve vakartuk meg a fejünk búbját.

Gülen 1941-ben született, és egy falusi imám fia. Erzurumban folytatott vallási tanulmányokat, majd megismerkedett Said Nusrival, a kurd származású szufi prédikátorral, és annak hatása alá került.

Sok szó esik mostanában a radikális iszlám fanatikus követőiről, viszont keveset hallunk azokról a vallási vezetőkről, például Gülenről, akik éppen ellenkezőleg, a más vallásokkal való együttműködésen és tolerancián alapuló iszlámot hirdetik. Gülen jó kapcsolatokat ápolt II. János Pál pápával, Bartolomaiosz konstantinápolyi pátriárkával, sőt izraeli rabbikkal is. Mérsékelt muzulmán nézeteit támogatják az amerikai demokraták is, Madeleine Albright volt amerikai külügyminiszter meleg szavakkal méltatta Hizmet (A Szolgálat) elnevezésű mozgalmát.

Gülen cukros és szívbeteg. 1999-ben gyógykezelésre érkezett Amerikába, de a látogatásból többéves terápia lett. 2001-ben letelepedési engedélyt kért, amit először elutasítottak, de aztán egy hétéves jogi eljárás után a Bush-adminisztráció 2008-ban megadta neki, és így Gülen kérheti az amerikai állampolgárságot is.

Itt nálunk Kaliforniában akkor vált ismertté, amikor követői iskolákat alapítottak. Ezek ún. Charter Schoolok, és nincs köztük a muzulmán valláshoz; magántőkével működtetett, állami támogatást is élvező általános iskolák. Gülen iskolái a matematikai és számítógépes ismeretek oktatására koncentrálnak, és sikeresek. Amikor iskolái nem találtak elegendő matematikatanárt az USA-ban, Törökországból „importáltak” angolul beszélő számítástechnikusokat és oktatókat. 2009-ben például 684 tanáruk érkezett Törökországból az H1B vízumprogram keretében.

Gülen támogatója, sőt, szövetségese volt Erdogan annak. Kapcsolatuk 2013-ban romlott meg, amikor kiderült, hogy Erdogan Igazság és Fejlődés Pártja (AKP) is érdekelt abban a korrupciós ügyben, amelyik az Irán elleni szankciókat játszotta ki. Korrupt politikusok tudtával aranyat csempészték Iránba, ahonnan cserébe illegális gáz és olaj érkezett Törökországba. Gülen mozgalmát Erdogan azzal vádolta meg, hogy a korrupciós ügy kirobbantásával kívánja megrendíteni kormánya hatalmát, és valóságos hajtóvadászatot indított a „gülenisták” ellen.

A kiadatási követelést Kerry külügyminiszter úgy kommentálta, ha megfelelő bizonyítékai vannak Erdogannak, az USA hajlandó kivizsgálni az ügyet. Gülen azt nyilatkozta, hogy nem aggódik a kérelem miatt, szerinte Erdogan maga szervezte a puccsot. Így próbálja hatalmát megszilárdítani.

Az Egyesült Államok óvatosan kezeli a kölcsönös vádakat, főleg az Incirlik repülőbázis miatt. Ott amerikai NATO-repülőgépek és nukleáris fegyverek is állomásoznak, és a bázis török parancsnoka, Bekir Ercan Van tábornok a sikertelen puccs után menedékjogot kért az Egyesült Államoktól. Sajtóhírek szerint azt az USA azonnal megtagadta. Az állítólag „gülenista” tábornokot az Erdoğanhoz hú erők letartóztatták.

Az Egyesült Államok nem engedheti meg, hogy a nukleáris fegyverekkel felszerelt, Szíria közelében fekvő, stratégiai szempont megbízhatatlan puccsisták kezére kerüljön. Ezt Erdoğan is tudja, és talán ezért is követeli Gülen kiadatását, amit jelenleg elképzelhetetlennek tartanak az USA-ban.

Persze a politikában minden megtörténhet.